

113 sätt att göra Sverige rikare och mer effektivt

Dagens Nyheter den 29 april 2024

Produktiviteten, det vill säga hur effektivt vi producerar varor och tjänster, avgör vårt ekonomiska välstånd och därmed utrymmet för högre löner, vinster, offentlig konsumtion och investeringar. I dag lämnar regeringens Produktivitetskommission ett delbetänkande med 113 förslag för att förbättra förutsättningarna för ökad produktivitet.

Efter 1990-talskrisen och fram till finanskrisen var Sveriges produktivitetstillväxt cirka 3 procent per år. Därefter har den legat på ungefär 1 procent. Sverige är inte unikt utan flera länder har haft en liknande nedgång. Vår analys visar dock att det finns goda möjligheter att förbättra förutsättningarna för svensk produktivitetstillväxt, såväl i näringslivet som i offentlig sektor.

Och det är viktigt. Om produktivitetstillväxten ökar från 1 till 1,5 procent skulle Sveriges bnp om 25 år vara 1 000 miljarder kronor högre, vilket motsvarar mer än 100 000 kronor per invånare i årlig högre standard.

I grunden handlar det om att Sverige ska fortsätta på den väg som varit framgångsrik historiskt. Där ingår att bejaka ekonomins ständiga omvandling, ligga i framkant vad gäller teknisk utveckling, innovation, hållbarhet och entreprenörskap, säkerställa att befolkningen har den utbildning och kunskap som krävs för att följa med i strukturomvandlingen och att det finns väl fungerande institutioner och trygghetssystem.

Den offentliga sektorns verksamhet måste också bedrivas effektivt, med ändamålsenliga strukturer för evidensförsörjning och verksamhetsutveckling. Tillsammans skapar det förutsättningar för hög produktivitetstillväxt och ökat välstånd.

I vårt delbetänkande presenteras 113 förslag på några av de områden vi har i uppdrag att utreda. Förslagen har följande inriktningar:

Transportinfrastruktur

Det måste frigöras resurser för bättre drift och underhåll så att trafikproblemen minskar. Det är inte i första hand brist på budgetmedel. I dag läggs stora delar av infrastrukturbudgeten på samhällsekonomiskt olönsamma investeringar, vilket vi menar måste minska eller upphöra. Vi föreslår också en utvärdering av transportsektorns organisation, inklusive Trafikverket.

Byggande och bostäder

Byggandet måste komma i gång för att underlätta för människor att flytta till studier och jobb. Regering och riksdag måste formulera en inriktning där samhällsvärdet av att möta bostadsbehovet ges betydligt större tyngd än nu.

Därefter krävs en generalöversyn av dagens lapptäcke av krav och bestämmelser, vilket ska utmynna i förenklade regelverk och snabbare tillståndsprocesser. Vi lägger även förslag på hur mer byggbar mark kan frigöras, införande av fri hyressättning för nybyggnation och ett hållbart strandskydd.

Kommuner och regioner

Jämförelser visar att det finns en betydande spridning i kostnaderna för offentlig verksamhet, och därmed en potential för effektiviseringar. Staten behöver ta ett samlat grepp för att utvärdera verksamheter i syfte att hitta och sprida de bästa lösningarna. Vi föreslår därför inrättande av ett särskilt kommunal- och regionalekonomiskt råd samt en ny princip för statsbidrag.

Utbildning

Ökad produktivitetstillväxt kräver ett utbildningssystem i världsklass. Vi föreslår ett gemensamt skolval, fler tidiga insatser, ökad rätt till fritids, normering av betyg baserat på centralt rättade prov samt ökade möjligheter att studera vidare på gymnasiet för elever som i dag betraktas som obehöriga.

Därtill föreslås skärpt tillsyn och att offentlighetsprincipen ska gälla för alla skolhuvudmän. Universitet och högskolor ska få ställa högre behörighetskrav för vissa utbildningar och det bör prövas om de ska kunna kräva ett visst resultat på högskoleprovet. Samtidigt bör resurserna per student öka och dimensioneringen anpassas mer till arbetsmarknadens behov.

Regelförenkling

Den samlade regelbördan kostar svenska företag uppemot 400 miljarder kronor per år. Vi föreslår ett paket med ökade krav på konsekvensanalyser och utvärderingar för att rensa upp i regelverk som hämmar produktiviteten. Nya regler måste vara samhällsekonomiskt motiverade och Sverige bör inte överimplementera EU-regler.

Tillståndsprövning

Långsamma tillståndsprocesser, bland annat inom fysisk planering och miljöområdet, är ett hinder för produktiviteten. Staten måste samordna sig bättre och snabba upp processerna så att nödvändiga investeringar kan ske. Kommunerna måste ge tidiga och bindande besked.

Vi föreslår även en ventil i miljö-balken för att kunna ta samhällsekonomiska hänsyn i tillämpningen. På sikt bör en tillstånds- och tillsynsmyndighet införas.

Skatter

I delbetänkandet presenterar vi en skiss på ett skattesystem för ökad produktivitet. Här ingår sänkt skatt på arbete, inklusive enklare regler och färre undantag, också inom kapitalbeskattningen.

Bostadsbeskattningen bör förändras för att minska inlåsnings effekterna. Företagsbeskattningen bör ses över, liksom omsättningsgränsen för personaloptioner och forskningsavdraget (det så kallade FoU-avdraget) som bör förbättras. Skillnaden i den skatte-mässiga behandlingen av lånat och eget kapital bör också åtgärdas.

Fler områden och åtgärder kommer att behandlas i Produktivitetskommissionens huvudbetänkande.

Ett genomförande av dessa förslag skulle förbättra förutsättningarna för ökad produktivitetstillväxt och därmed ökat välstånd i Sverige.

Hans Lindblad

Niklas Elert

Lars Hultkrantz

Lars Persson

Anna Sjögren

Robin Teigland

Sofia Wallström

Kristian Seth